

Fredagskronikken

Ola Kvaløy, dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Ola Kvaløy Omstillingens uutholdelige letthet

Det norske klimamålet for 2030 omdøpes til «omstillingsmål» i revidert nasjonalbudsjett. Det bidrar neppe til en mer transparent klimapolitikk.

● Det skal neimen ikke være lett å følge med på norsk klimapolitikk, selv om utgangspunktet burde være enkelt nok: Vi setter opp noen mål for reduserte utslipp av klimagasser, lager en strategi, gjerne også en handlingsplan, og så fører vi et nøye regnskap over hvordan vi leverer på målene.

Et stykke på vei gjør vi dette allerede. Men enkelt er det likevel ikke. For hvordan var det nå igjen med kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor, kutt hjemme og kutt ute, mål for 2030 og mål for 2050, lovfestede og ikke-lovfestede klimamål, klimaavtalen med EU vs. Parisavtalen?

Jeg sitter selv i et regjeringsoppnevnt klimautvalg («Klimautvalget 2050») og sliter tidvis med å følge med i svingene.

Med revidert nasjonalbudsjett bidrar heller ikke regjeringen til oppklaring. Snarere tvert om. Man døper om klimamålet for 2030 til et «omstillingsmål». Man tar forbehold om at målet ikke skal nås hvis det blir «uforholdsmessig dyrt», og man skrinlegger planen om en separat klimamelding.

Opposisjonen fra både høyre og venstre reagerer, og vi får en sedvanlig debatt som handler mer om semantikk enn substans.

Er man litt konspiratorisk anlagt, kunne man mistenke politikerne for å villed. Hvis man vet at klimamålene ikke kan nås, lager man et villnis av mål, delmål, klimabegreper og andre uklarheter, slik at ingen egentlig kan se politikerne i kortene. Oppfylte vi målene, sånn egentlig?

Regjeringens navnegrep er like fullt forståelig. Ved å gå fra klimamål til omstillingsmål kan man enklere favne to av regjeringens klimapolitiske delmål. Omstillingspolitikken skal skape nye grønne (industri)-arbeidsplasser, og omstillingen skal være rettferdig.

Problemet er at premissene bak disse delmålene halter.

Ta først ideen om nye grønne arbeidsplasser. For næringsminister Jan Christian

← Det skal neimen ikke være lett å følge med på norsk klimapolitikk. Jeg sitter selv i et regjeringsoppnevnt klimautvalg og sliter med å følge med i svingene, skriver Ola Kvaløy. Her, skolestreik for klimaet i mars. Foto: Fartein Rudjord

Vestre og klima- og miljøvernminister Espen Barth Eide virker grønn omstilling først og fremst å handle om havvind, hydrogen, batteriproduksjon og CO₂-fangst og -lagring. Dette omtales gjerne som grønn industri.

Det høres tilforlatelig ut, men er misvisende. Grønn omstilling handler ikke om satsing på fornybar industri eller batterier. Det handler om lavutslippssamfunnet i vid forstand, at vi kan redusere eksponeringen mot fossile brenslere i produksjon og forbruk. En sykepleier eller en frisør kan i så måte vise seg å være grønnere enn en batteriproducent.

Så kan man argumentere for at man gjennom batteriproduksjon bidrar til at andre bedrifter kan bli mer bærekraftige. Men dette gjelder bare hvis man ikke kan importere batterier fra utlandet.

Vestres uttalelser i forkant av hans verslende batteristrategi er således talende. «Jeg vil ikke at Norge havner i en posisjon der vi er med å utvikle verdensledende teknologi, men så ender industrietableringen opp i et annet land. Vi må bidra det vi kan så det skjer her hjemme. Det er her det største potensialet i arbeidsplasser og eksportinntekter ligger».

Hvorvidt det er god næringspolitikk å «skape» nye industriarbeidsplasser – delvis ved hjelp av statlige midler – i en situasjon hvor man ellers har mangel på arbeidskraft, skal jeg la ligge. Men det har uansett lite å gjøre med klimapolitikk. Verden får like mye glede av nye batterier om vi overlater produksjonen til tyskerne.

Det klimapolitiske ordskifte hadde kommet et langt stykke videre om vi sluttet å omtale såkalt grønn industribygging som klimapolitikk. Navneendringen fra klimamål til omstillingsmål kan leses som en slags innrømmelse i denne retning. Men det kan også leses som det motsatte. At «alt» er klimapolitikk.

Så til det andre delmålet. Rettferdig omstilling. Fra Hurdalsplattformen heter

det at omstillingen skal være «sosialt og geografisk rettferdig og inkluderende». Et underliggende premiss synes å være at klimapolitikken typisk er regressiv, det vil si at den bidrar til økt ulikhet. Dette er det ikke empirisk dekning for i Norge. Om noe, tyder studier på det motsatte, at effektiv klimapolitikk virker progressivt og reduserer ulikheten.

Men viktigere: Kompenserende tiltak har hatt en lei tendens til å ta bort incentivene til klimavennlig adferd. Dette så vi et grelt eksempel på i den såkalte strømpakken, som gir mest støtte til dem som har mest fra før, og som reduserer incentivene til klimavennlig adferd.

Når regjeringen lanserer sitt nye «omstillingsmål» bør den også klargjøre hva som ligger i rettferdig omstilling. Min anbefaling er å snu tilnærmingen på hodet: Snarere enn at omstillingen skal være omfordelende, bør omfordelingstiltakene være grønne. Kompenserende tiltak må ikke ta bort klimaincentivene.

Regjeringens «omstillingsmål» kan være et godt retorisk grep, men kan også misbrukes. Det bidrar neppe til en mer transparent klimapolitikk, men i uollenheten ligger også en ærlighet.

Omstillingsmål og klimamål er ikke alltid to sider av samme sak.

→ Mer debatt side 36-39

Grønn omstilling handler ikke om satsing på fornybar industri eller batterier. Det handler om lavutslippssamfunnet i vid forstand

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replikk:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Løgg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til vår varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.